Upotreba *Simulink*-a za rešavanje inženjerskih problema na primeru termičkog modela električne mašine

Pripremljeno kao pomoćni material kurseva OG4EV, kao i *Digitalno upravljanje* pretvaračima i pogonima

Kontakt: ddc@etf.bg.ac.yu

1. Uvod

Onog trenutka kada su računari postali dovoljno «moćni» da mogu relativno verodostojno da prikažu ponašanje realnih, fizičkih sistema, simulacije procesa postale su nezaobilazan stepen u projektovanju bilo kakvih sistema. Jedan od danas najrasprostranjenijih programa za računarsku simulaciju je *Simulink* iz programskog paketa *MatLab* čije će osnovne primene biti opisane u ovoj vežbi.

Kao primer sistema koji će biti simuliran uzet je jednostavan model prvog reda, povezan za termičke procese u električnoj mašini. Na ovom primeru biće prikazan način na koji se formira *Simulink* model procesa, kao i pokretanje simulacije u rad i interpretacija rezultata simulacije.

2

2. Termički procesi u električnoj mašini

Pri radu električne mašine, usled postojanja otpornosti namotaja u kojima postoji struja dolazi do pojave Džulovih gubitaka tj. stvaranja toplote. Ovi gubici srazmerni su kvadratu struje, pri čemu je koeficijent proporcionalnosti zapravo otpornost samog namotaja.

Ova toplotna energija se «troši» na dva načina: jedan deo energije se konvekcijom disipira u okolinu dok preostali deo energije uvećava temperaturu motora. Očigledno je da je zagrevanje motora neophodno svesti na minimum jer porast temperature iznad izvesne granice (oko 150°C) izaziva uništavanje izolacije namotaja tj. dovodi do trajnog oštećenja mašine.

Maksimalna struja koja se može imati u trajnom radu je nominalna struja. Pri trajnom radu na većim strujama zagrevanje mašine je preveliko tj. nedovoljna količina Džulovih gubitaka biva konvekcijom prenesena na ambijent i dolazi do preteranog porasta temperature i trajnog oštećenja mašine.

Dakle, pri projektovanju električne mašine jedan od najvažnijih faktora koji se mora uzeti u razmatranje je upravo zagrevanje mašine. U cilju analize ovog fenomena formira se termički model mašine čiji ćemo osnovni oblik opisati i testirati u ovoj laboratorijskoj vežbi.

3. Model termički homogenog tela

Termički model elektične mašine zasnovan je na modelu termički homogenog tela. Ovaj model baziran je na dva parametra: termičkom otporu i termičkoj kapacitativnosti.

Termički otpor je mera osobine materijala da se opire protoku toplote - u našem slučaju odavanju toplote u spoljnu okolinu mašine. To je zapravo količnik temperaturne razlike tela i ambijenta (nadtemperature) i snage koja biva disipirana u okolinu:

$$R_{ih} = \frac{\Delta\theta}{P_{dis}} \left[\frac{K}{W}\right].....(1)$$

Termička kapacitativnost definiše se kao odnos toplotne energije dW koju je potrebno dodati telu da bi se njegova tempertura promenila za iznos $d\theta$.

$$C_{th} = \frac{dW}{d\theta} \left[\frac{J}{K}\right]....(2)$$

Šematski prikaz ovog modela dat je na slici 1.

Slika 1: Šematski prikaz motora kao termički homogenog tela

Odredimo sada izraz po kome se menja temperatura tela tj. motora u zavisnosti od snage Džulovih gubitaka. U tom cilju definišimo sledeće oznake:

 P_{γ} - snaga Džulovih gubitaka

 P_{dis} - snaga koja se konvekcijom disipira u spoljnu okolinu

 P_{mot} - snaga koja se troši na zagrevanje motora

 θ_{mot} - temperatura motora

 θ_{amb} - temperatura ambijenta

 $\Delta \theta = \theta_{\rm mot} - \theta_{\rm amb}$ - nadtemperatura

 R_{th} - termički otpor motora

 C_{th} - termička kapacitativnost motora

Pođimo od definicionog izraza za termičku kapacitativnost za slučaj motora datog jednačinom 3:

$$C_{th} = \frac{dW_{mot}}{d\theta_{mot}} \dots (3)$$

Količina energije koja se u infinitezimalnom vremenskom periodu iskoristi na zagrevanje motora data je sledećom relacijom:

$$dW_{mot} = P_{mot}dt \dots (4)$$

pri čemu se sa slike 1 može videti da je snaga P_{mot} jednaka razlici snage Džulovih gubitaka i snage disipirane konvekcijom u spoljnu sredinu:

Pod pretpostavkom da je promena temperature ambijenta usled disipacije snage sa motora zanemarljivo mala, promena temperature motora $d\theta$ biće jednaka promeni nadtemperature $d\Delta\theta$:

$$d\theta_{mot} = d\Delta\theta + d\theta_{amb} = d\Delta\theta \dots (6)$$

Sada se jednačina 3 svodi na:

Iz izraza za termički otpor (jednačina 1) sledi jednačina 8:

Zamenom jednačine 8 u jednačinu 7 i sređivanjem tog izraza dobija se diferencijalna jednačina koja opisuje promenu nadtemperature u vremenu izazvane Džulovim gubicima:

$$C_{th} \frac{d\Delta\theta}{dt} = P_{\gamma} - \frac{\Delta\theta}{R_{th}} \dots (9)$$

4. Električni dual termičkog modela motora

U cilju boljeg razumevanja termičkog modela mašine, razmatranje ćemo nastaviti na električnom dualu ovog sistema. Naime, ukoliko pronađemo električno kolo koje ima identičnu prenosnu funkciju kao i termički model motora, tada će to kolo moći da se koristi kao električna prezentacija termičkih procesa koji se u mašini odvijaju.

Posmatrajmo paralelno RC kolo napajano strujnim izvorom (slika 2).

Slika 2: Paralelno RC kolo napajano strujnim izvorom

Iz teorije kola poznato je da je ovo kolo opisano diferencijalnom jednačinom datom jednačinom *10*:

Upoređivanjem jednačine 9 i jednačine 10 vidimo da one imaju identičan oblik. Dakle, očigledno je da postoji potpuni dualizam između termičkog i električnog modela pri čemu su dualni elementi dati tabelom 1:

Termički model	Električni model
Termicki otpor (R_{th})	Električni otpor (R)
Termička kapacitativnost (C_{th})	Električni kapacitet (C)
Džulovi gubici (P _y)	Strujni izvor (I)
Nadtemperatura ($\Delta \theta$)	Električni napon (u)

Tabela 1: Dualizam termičkog i električnog modela

5. Simulink model

Posmatrajući jednačinu 10 možemo definisati prenosnu funkciju paralelnog *RC* kola. U kompleksnom tj. *s*-domenu ova jednačina ima sledeći oblik:

Odavde se dobija prenosna funkcija sistema od ulaza (strujnog izvora - I(s)) do izlaza (napona na paralelnom *RC* kolu – U(s)):

$$\frac{U(s)}{I(s)} = \frac{R}{1+sRC}\dots\dots(12)$$

Ova prenosna funkcija predstavlja direktni model paralelnog *RC* kola napajanog strujnim izvorom, ali obzirom na dualziam opisan u prethodnom poglavlju, i termički model električne mašine biće opisan prenosnom funkcijom istog oblika samo što će u njoj umesto električnog otpora i kapacitivnosti figurisati termički otpor i kapacitativnost.

Simulirajmo sada ovaj model u *Simulink*-u. Simulink se pokreće startovanjem komande *simulink* u komandnom prozoru (*Comand Window*) MatLab-a (Slika 3):

Slika 3: Pokretanje Simulink-a

Ovime je učitana *Simulink* biblioteka. Sada je potrebno pokrenuti novi model. Ovo se vrši izborom komande *New-Model* u *File* padajućem meniju prozora *Simulink Library Browser* (Slika 4).

Slika 4: Pokretanje novog modela

Slika 5: Generator impulsa – Pulse generator

Prvi elemenat koji ćemo uneti u model jeste generator impulsa (*Pulse Generator*) – on će nam predstavljati ulaz modela (u slučaju *RC* kola to je strujni generator a u slučaju termičkog modela to su Džulovi gubici u motoru). Ovaj elemenat nalazi se u biblioteci *Simulink - Sources* (slika 5). Elementi se iz biblioteka u model unose prevlačenjem (drag and drop) željenog bloka na prozor modela (slika 6).

Slika 6: Generator impulsa uveden u simulink model

Dalje ćemo u model uvesti blok prenosne funkcije (*Transfer Fcn*). Ovaj blok nalazi se u biblioteci *Simulink - Continous* (slika 7).

Sada je potrebno definisati parametre ova dva bloka. Dvostrukim klikom na blok u modelu otvara se prozor koji omogućuje podešavanje parametara za dati blok. Pri vrhu ovog prozora nalazi se i kratak opis funkcije bloka.

U slučaju bloka *Pulse Generator* mogu se podešavati period impulsa – *Period*; ispuna impulsa tj. procentualni iznos unutar impulsne periode za vreme kog je vrednost na izlazu jednaka amplitudi impulsa (različita od nule) – *Duty cycle*; amplituda impulsa – *Amplitude* i trenutak simulacije u kome će generator početi da radi – *Start time*. U našem slučaju postavićemo period impulsa na 1,25 sekundi, ispunu na 50% a amplitudu impulsa na 1 (Slika 8). Podešeni parametri čuvaju se klikom na OK. Amplituda impulsa u našem modelu zapravo predstavlja vrednost Džulovih gubitaka u motoru.

Slika 7: Blok prenosne funkcije – Transfer Fcn

Slika 8: Podešavanje parametara bloka Pulse Generator

🚸 MATLAB	
File Edit View Web Window Help	
🗅 🚅 🔏 🛍 🗠 🖙 🎁 ? Current Directory: C:Documents and	Settings\Boban\MyDocuments\WWWETFWEB\Nastava\EG4EV\seminarski\termicki 💌
>> >> >> >> >> >> >> >> >> >>	A
📣 MATLAB	🖃 🖬 🔁
File Edit View Web Window Help	
🗅 🗃 🕺 🛍 🛍 🕫 🕫 🎁 ? Current Directory: C:Documents and	Settings\Boban\MyDocuments\WWWETF WEBWastava\EG4EV\seminarski\termicki 🗾 🛄
>>	<u> ۸</u>
Simulink Library Browser File Edit. View Help Image: Simulink Image: Simulink Image: Simulink Image:	iviput es File Edk View Smdaton Format Tools Help File Edk View Smdaton Format Tools Help Ster form
>> → Signals & Systems are for descending power >> → Sources Parameters >> → Sources Immetaion >> ⊕ Control System Toolbox Immetaion >> ⊕ Control System Toolbox Immetaion >> ⊕ Dof Biodset Immetaion >> ⊕ Toolbox Immetaion >> ⊕ Motorola DSP Biodset Immetaion >> ⊕ Motorola DSP Biodset Immetaion	ancel Help Apply

Slika 9: Podešavanje parametara bloka Transfer Fcn

U slučaju bloka *Transfer Fcn* mogu se podešavati koeficijenti polinoma u brojiocu (*Numerator*) i imeniocu (*Denominator*) funkcije prenosa. Oni se unose u odgovarajuća polja kao nizovi pri čemu je prvi član niza koeficijent uz član najvišeg stepena u polinomu. Podesićemo brojilac na 1 a imenilac na polinom 2s+1 (slika 9). U našem sistemu ovo će značiti da je vrednost termičkog otpora jednaka $R_{th} = 1\frac{K}{W}$ a vrednost termičke kapacitativnosti $C_{th} = 2\frac{J}{K}$.

Sada ćemo u model uneti izlaz – blok *Scope*. Ovaj blok nalazi se u biblioteci *Simulink - Sinks* (slika 10). Ovaj blok omogućuje iscrtavanje grafika signala koji se nalaze na njegovom ulazu. Mi ćemo na ovom grafiku prikazati signale ulaza u blok penosne funkcije (u našem slučaju to su Džulovi gubici – izlaz bloka *Pulse Generator*) kao i signal izlaza iz bloka prenosne funkcije (signal nadtemperature).

Da bismo mogli na istom grafiku da prikažemo oba ova signala neophodan nam je blok koji će multipleksirati oba ova signala na jedan ulaz bloka *Scope*. Blok koji vrši ovu funkciju zove se *Mux* i nalazi se u biblioteci *Simulink – Signals & Systems* (slika 11). Kontakt: ddc@etf.bg.ac.yu 13 OG4EV, MPU_EMP

*	MATLAB	
File	Edit View Web Window Help	
D	😂 🕺 🐘 😋 🖙 🎁 ? Current Directory: C:Documents and Settings	s/Boban/WyDocuments/////WWETF WEBWastava/EG4EV/seminarski/termicki 💌 📖
>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>		X
*	MATLAB	🗾 🗗 🗾
File	Edit View Web Window Help	
D	😂 🕺 🖻 💼 🗠 🖙 🛔 📍 Current Directory: C:Documents and Settings	s'BobanWyDocuments™WWWETF WEBWastava¥EG4EV\seminarski/termicki 🛫 🛄
>>		
~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~	Simulink Library Browser File Edit Vew Help Gate 4a red Scope: simulink_J/Sinkt/Scope Simulink Simul	Image: Second secon
	All Mathieum All Signals & Systems All Sinks	Pulpe Cenerator Cenerator

Slika 10: Blok Scope

Slika 11: Blok Mux

Sada je potrebno međusobno povezati sve blokove u modelu. Povezivanje blokova vrši se jednostavnim povlačanjam linije od izlaza jednog bloka do ulaza drugog bloka (slično drag&drop principu). Način na koji je potrebno povezati elemente u modelu prikazan je na slici 12.

Slika 12: Povezivanje blokova unutar modela

Ovime je formiran *Simulink* model termičkog modela motora. Sada je potrebno podesiti parametre simulacije pre nego što se simulacija pusti u rad. Ova podešavanja vrše se u prozoru koji se dobija biranjem opcije *Simulation parameters...* iz padajućeg menija *Simulation*.

U ovom meniju mogu se podesiti trenutak početka simulacije – *Start time*; trenutak kraja simulacija – *Stop time*; kao i neka podešavanja vezana za metod proračuna koji će simulacija koristiti. Mi ćemo početni trenutak simulacije podesiti na 0, a vreme kraja simulacije na 5 sekundi. U polju *Type* unutar sekcije *Solver options* odabraćemo *Fixed-step* i Ojlerov metod proračuna – *ode1 (Euler)*. Podesićemo vrednost koraka simulacije na 0,001 sekundi i mod simulacije na *Single-tasking*.

Sada je simulacija u potpunosti spremna. Klikom na dugme za start simulacije koje se nalazi na gornjem toolbar-u prozora modela pokreće se simulacija. Kraj simulacije signaliziran je zvučnim signalom, dok se u slučaju dugačkih simulacija vreme do kog je proračun simulacije stigao prikazuje u dnu ekrana. Kontakt: ddc@etf.bg.ac.yu 15 OG4EV, MPU_EMP

Image: Set Vew Web Wrodow Help Image: Set Vew Web Image: Set Vew Help Image: Set Vew Web Vertor, or matrix Solver copions Image: Set Vew Help Image: Set Vew Vertor, Image: Set Vertor,	🧼 II	IATL.	AB		Wales -																7)
Current Directory: C:Documents and Settings/BobanMyDocuments/WWV/ETF WEBNestava/EC4EV/seminarsk/termicki MATLAB MATLAB MATLAB Continues Control Biologic Continues Structure Directory: C:Documents and Settings/BobanMyDocuments/WWV/ETF WEBNestava/EC4EV/seminarsk/termicki Control Biologic Continues Structure Directory: C:Documents and Settings/BobanMyDocuments/WWV/ETF WEBNestava/EC4EV/seminarsk/termicki Structure Directory: Structure Directory: C:Documents and Settings/BobanMyDocuments/WWV/ETF WEBNestava/EC4EV/seminarsk/termicki Structure Directory: Structure Directory: C:Documents and Settings/BobanMyDocuments/WWV/ETF WEBNestava/EC4EV/seminarsk/termicki Structure Directory: Structure Directory: C:Documents BobanMyDocuments/WWV/ETF	File	Edit	View	Web	Windo	w He	р														1
A MATLAB		1	X		1	C2	1	?	Current Directory:	C:\Docum	ents and	Settings\Bobs	an/MyDocum	entsWW	VETF WEE	Wastava	EG4EV\se	minarskiten	nicki 💌		
ANTLAB Image: Contract Directory: Current Directory: C: Documents and Settings: Ecolem/MyDocuments SWWW ETF WEEWlasteweEc4EV/seminars/sitemicki image: Contract Directory: Image: Contract Directory: C: Documents and Settings: Ecolem/MyDocuments SWWW ETF WEEWlasteweEc4EV/seminars/sitemicki image: Contract Directory: Image: Contract Directory: C: Documents and Settings: Ecolem/MyDocuments SWWW ETF WEEWlasteweEc4EV/seminars/sitemicki image: Contract Directory: Image: Contract Directory: C: Documents and Settings: Ecolem/MyDocuments SWWW ETF WEEWlasteweEc4EV/seminars/sitemicki image: Contract Directory: File: Ecol: Yew: Help Image: Contract Directory: C: Documents and Settings: Ecolem/MyDocuments SWWW ETF WEEWlasteweEc4EV/seminars/sitemicki image: Contract Directory: File: Ecol: Yew: Help Image: Contract Directory: C: Documents Contract Directory: C: Docutory: C: Documents Contract Directory:	>>																				Contraction of the second seco
Image: Simulation Biology Simulation Parameters; untilled Image: Simulation Biology Simulation Biology Image: Simulation Biology Simulat	4	ITA	AB																		516
Image: Second States Image: Second States Image: Simulation Library Browser Image: Simulation Parameters; untilled Image: Simulation Parameters; untilled Image: Simulation Parameters; untilled Image: Simulation Parame	en 11	T Ja	RD		III ada																
Image: Simulation Systems Simulation Parameters: untilled Image: Simulation Parameters: Untilled		i de la concentra de la concen	- X		100 100	~ III	ti	?	Current Directory:	C:\Docum	ents and	Settings\Bobr	anWyDocum	entsWWV	V ETF WEE	)Wastava'	EG4EV\se	minarskiiteri	nicki 💌 🛄		
Simularik Library Browser He Edit View Help He Edit View Help Simulation Parameters; untilled Workspace I/D Diagnostics Advanced Real-Time Workshop Simulation time Solver options Simulation ine Simulation ine Solver options Type: Faced step : ode1 (Euler) Fixed step size: 0.001 Mode: Adda Mubil asking Uput options Fixed step size: 0.001 Mode: Adda Mubil asking Displate to Stope time: 0 Sinks Sources Sources Displate to Stope time: 0 Sources Sources Sources Displate to Stope time: 0 Sources S	>>	100					Contract I		<u></u>												_
Simulific Library Browser File Edit Vew Help File Edit Vew Help Mus: Multiples scalar, vector, or matrix Simulation Parameters: untilled Mus: Multiples scalar, vector, or matrix Simulation Inter Solver Workspace I/D Diagnostics Advanced Real-Time Workshop Simulation Inter Solver options Type: Flead step inter Solver options Type: Flead step inter Solver options Type: Flead step inter Dutput options Peline output Real-Real-Time Vorkshop MultiPashing Dutput options Peline output Real-Real-Time Vorkshop Peline output Peline output Peline output Real-Real-Time Vorkshop Peline output Peline output Real-Real-Time Vorkshop Peline output Peline output Peline output Peline output Peline output Peline blockset Peline blockset Peline blockset Peline blockset	>>	_																			
PHe Edt: View Help Image: April med Simulation Parameters; untilled Image: Advanced Image: Advanced Image: Advanced Real-Time Workshop Imag	~	🖬 s										X									
Image: Autor Transfer F con Image: Autor Multiplex scalar, vector, or matrix Image: Multiplex scalar, vector, or matrix Image: Simulation Parameters; untilled Image: Multiplex scalar, vector, or matrix Image: Simulation Parameters; untilled Image: Simulation Parameters; untille	5	File	Edit	View	Help			_													
Image: A find Simulation Parameters: untitled Image: A find Solver options Type: Find tables Find tables Image: A find Image: A find tables Image: A find Image: A find tables Image: A find tables Image: A find tables Image: A find tables Image: A find tables Image: A find tables Image: A find tables	>	-	~		1			_													
Mux: Multiplex scalar, vector, or metrix Solver Workspace 1/0 Diagnostics Advanced Real-Time Workshop Simularik Simularik Solver options Solver options Solver options Solver options Type: Fixed-step = ode1 (Euler) Solver options Solver options Solver options Type: Fixed-step = ode1 (Euler) Solver options Solver options Type: Fixed-step = ode1 (Euler) Solver options Solver options Type: Fixed-step = ode1 (Euler) Solver options Solver options Solver options Solver options Solver options	2	U		(a) Fin				4	Simulation Para	meters:	untitleo	i)									
Solver Workspace I/O Diagnostics Advanced Real-Time Workshop Simulation time Solver options Solver options Ime Workshop Solver options Type: Fixed step I ode! [Euler] Ime Solver options Solver options Type: Fixed step I ode! [Euler] Ime Solver options Solver options Fixed step I ode! [Euler] Ime Solver options Solver options Solver options Ime Solver options Solver options Fixed step ize: 0.001 Mode: Auto Solver Solver options Ime COM Reference Bioloset Ime Communications Bioloset Bit COMA Reference Bioloset Refine factor: 1 Ime Communications Bioloset Bit Dials Gauges Bioloset Ime Communications Bioloset Ime Communications Bioloset Bit Freeze Logic Toolbox Ime Selector Ime Communications Bioloset Bit Freeze Logic Toolbox Ime Selector Ime Selector	Ś	Mu	a: Mul	iplex s	alar, vec	tor, or	natrix s		1	1	1	1		1	1						
Simulation time Sind time stime	>							Se	Iver Workspace I	0 Diagn	ostics A	dvanced R	eal-Time Wo	rkshop							
Start time: 0.0 Stop time: 5 Solver options Solver options	>								Simulation time												
Simulark Salar time 100 Suppling 15 Simulark Solver options Type: Fixed step ions Type: Fixed step ions Type: Fixed step ions Fixed step ions Simulark Solver options Simulark Solver options Simulark Fixed step ions Type: Fixed step ions Fixed step ions Simulark Solver options Solver options Solver options Solver optioptions Solver optioptions <td>></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Start lines: 0.0</td> <td></td> <td>Eten time:</td> <td>5</td> <td>-</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td>	>								Start lines: 0.0		Eten time:	5	-								
Solver options Application	2		Sin	ulink					stati une poro		stop ante.	12			Non For	mat Too	de Mala				-
 Discrete Discrete Fixed step vide1 (Euler) Fixed step vide1 (Euler) Sinks Sinks Sinks Communicatores Blocket Communicatores Blocket Communicatores Blocket Communicatores Blocket Discrete Discrete Discrete Discrete Selector Fixed step size: 0.001 Mode: Auto Auto Communicatores Blocket Communicatores Blocket Fixed step size: 0.001 Mode: Auto Multi asking Communicatores Blocket Fixed step size: 0.001 Mode: Auto Size Control System Toolbox Fixed step size: 0.001 Fixed step size: 0.001 Mode: Auto Size Control System Toolbox Fixed step size: 0.001 Fixed step size: 0.001 Fixed step size: 0.001 Mode: Auto Fixed step size: 0.001 	5	T	-	Conti	nuous				Solver options						duri Pue	mac ruc	vis meih				
A Functions & Tables Fixed step size: 0.001 Mode: Auto Auto Auto Auto Auto Auto Auto Auto Auto	>		-	Discre	te				Type: Fixed-step	-	ode1 (Eu	ler)		-	, en f	10	으 🕻 🐌	🖬 🦫 🍕	👂 🕨 = No	rmal 👤	
Add Add	>		3	Funct	ions & Ta	bles															-
23 Nonlinear 23 Signals & Systems 23 Signals & Systems 23 Signals & Systems 24 Signals & Systems 25 Sources 26 Contructors Blockset 26 Contruct System Toobox 27 Contruct System Toobox 28 Contruct System Toobox 29 File Food System Toobox 20 File Food System Toobox	>		h-	Math					Fixed step size: 0.0	01	Mo	de: Auto	•								
Signals & Systems Signa	2		2	Nonlin	ear							Auto	_								
Sinks Sinks Sinks	5		1	Signa	s & Syste	ems						SingleTa	asking						_		
Image: Sources Output options Image: Communications Blockset Image: Refine output Image: Communications Blockset Image: Refine factor: 1 Image: Communications Blockset <	>		*	Sinks								MultiTas	sking					-			
Bit Curlan Reference Blockset Dutput options Bit Curlan Reference Blockset Refine curput Bit Curlan Reference Blockset Refine curput Bit Curlan Reference Blockset Transfer Fon Bit Disk & Gauges Blockset DK Bit Finde-Punk Blockset Seecor Bit Finde-Punk Blockset Seecor	>		2	Source	ec.																
Bit Communications Blockset Refine output Refine factor 1 2z+1 Scope Bit Communications Blockset Disk & Gauges Blockset Disk & Gauges Blockset 0K Cancel Help Apply Bit First Functions Plockset Disk & Gauges Blockset Selector Selector Selector	>		= <u> </u>	MA Rel	erence F	lockset			Jutput options								1				
Image: Control System Toolbox Transfer F on Scope Image: Control System Toolbox DK Cancel Help Apply Image: Control System Toolbox DK Cancel Help Apply Image: Control System Toolbox Image: Control System Toolbox Image: Control System Toolbox Scope	2		Co	nnunic	ations Bl	nckset			Refine output		Ŧ	Refine fact	oc 1				2s+1		-		
Bit Core Dick Scauge Stocket Bit With Core Dick Scauge Stocket Bit With Core Selector Bit With Core Selector	5	1		ntrol Sy	stem To	hox					and the second se		0.550		1.0	Tra	nsfer Fon		Scope		
B: Dials & Gauges Blockset Original Stress B: B: Dials & Gauges Blockset Selector B: B: Fixed-Point Blockset Selector B: B: Fixed-Point Blockset Selector	-	4		Block	aet						пк	Cancel	Help	Annly	or						
Green Brockset Selector Brockset Selector	>		Dia	Is & Ga	unes Blo	kset					<u> </u>			. 1999							
> 0 → Fuzzy Logic Toolbox	>>		Eix	ed-Poir	t Blockse	ł			S S	elector					89 80						
	2	1	Eur	21100	r Toolho	Ŷ															
A NIX Blocks	2		MP	C Block	c	<u>^</u>					Cartan										
The second secon	5	_		torola I	SD Plack	cot			L Mert Si	gnál Specif	lication										

Slika 13: Podešavanja parametara simulacije

Slika 14: Prikaz rezultata simulacije

Dvostrukim klikom na blok *Scope* dobijaju se grafici koji predstavljaju rezultate simulacije (slika 14). Prozor u kome su prikazani ovi rezultati može se uvećati (slika 15) kao što je moguće i uvećati detalj grafika (slika16).

Slika 15: Uvećan prozor grafika iz bloka Scope

Slika 16: Uvećan detalj grafika sa prethodne slike

7. Primeri

Zadatak 1:

BLDC motor poseduje sledeće parametre:

 $R_{th}=37,8K/W$, $C_{th}=15,7J/K$, $\theta_{max}=130$ °C. Ako je spoljna temperatura 23 °C a otpornost statorskog namotaja ovog motora $R=7,75\Omega$ koliko vremena će motor biti u stanju da podnese rad sa strujom od 1A?

Na osnovu podatka o otpornosti statorskog namotaja i sruje koja kroz njega protiče zaključujemo da će snaga Džulovih gubitaka u motoru biti:

$$P_{I} = RI^{2} = 7,75W$$

Dakle ovu vrednost treba postaviti za amplitudu impulsnog generatora u *Simulink* modelu. Na osnovu termičkih parametara motora, možemo odrediti prenosnu funkciju njegovog modela kao:

$$\frac{37,8}{37,8\cdot 15.7s+1}K_{W} = \frac{37,8}{593,46s+1}K_{W}$$

Podesimo još periodu impulsnog generatora u modelu na 1000s i vreme trajanja simulacije na 500s. Pustimo sada model u rad. Kada po završetku simulacije pogledamo grafike dvostrukim klikom na blok *Scope*, videćemo da se na ovom grafiku vidi samo poslednjih nekoliko sekundi simulacije. Ovo je iz razloga što je po default-u blok *Scope* podešen tako da prikazuje samo poslednjih 5000 odbiraka na graficima (ovo je iz razloga bržeg rada kompleksnih modela). Da bismo mogli da vidimo gafike celokupne simulacje potrebno je da izvršimo kratko podešavanje bloka *Scope*.

Kada otvorimo prozor bloka *Scope*, u njegovom gornjem delu nalazi se toolbar. Druga ikonica sa leve strane u ovom toolbar-u je ikonica *Parameters* (slika17). Kada kliknemo na ovu ikonu dobićemo prozor koji nam omogućava neka podešavanja bloka *Scope*. U delu *Data history* ovog prozora, nalazi se parametar: *Limit data points to last:* koji je po defaultu namešten na 5000 odbiraka. Menjanjem ovog broja može se dakle povećati ili smanjiti broj odbiraka koji će biti prikazani na grafiku unutar bloka *Scope*. Međutim takođe je moguće ovo ograničenje i potpuno ukinuti. Sa leve strane ovog parametra nalazi se kućica (*checkbox*). Ukoliko ova

kućica nije selektovana, tada neće biti ograničenja u pogledu maksimalnog broja odbiraka koji će biti prikazani na grafiku (slika 17).

Slika 17: Podešavanje parametara bloka Scope

Slika 18: Izgled grafika dobijenih simulacijom

Kada smo izvršili ovo podešavanje, pustimo simulaciju ponovo i fdobićemo grafik sa slike 18. Na ovim graficima ljubičastom bojom prikazana je nadtemperatra motora u odnosu na temperaturu sredine (u našem slučaju $23 \,^{\circ}C$). Dakle ako je kritična temperatura rada za motor $130 \,^{\circ}C$, a temperatura sredine u kojoj se motor nalazi $23 \,^{\circ}C$, tada je očigledno da je maksimalna nadtemperatura koju je motor u stanju da «istrpi» $107 \,^{\circ}C$. Dakle, da bismo utvrdili koliko vremena će motor moći da radi u gore opisanim uslovima moramo utvrditi trenutak u kome je nadtemperatura motora porasla iznad granice od $107 \,^{\circ}C$.

Ovo je najlakše utvrditi zumiranjem grafika oko ove kritične vrednosti (na primer zumiranjem po Y-osi). Korišćenjem opcija iz toolbox-a dobijen je grafik na slici 19 sa koga se zaključuje da će do pregrevanja motora doći nakon približno 270s tj. 4,5 minuta.

Slika 19: Detalj grafika sa slike 18 – jasno se vidi da do pregrevanja dolazi nakon 270s

Zadatak 2:

Naka BLDC motor poseduje sledeće parametre: $R_{th}=29K/W$, termičku vremensku konstantu $\tau=11,3$ min i maksimalnu radnu temperaturu $\theta_{max}=130$ °C. Ukoliko je otpornost statorskog namotaja $R=4,19\Omega$, simulacijama utvrditi približnu vrednost maksimalne struje koju je motor u stanju da podenese u trajnom radu (smatrati da je temperatura ambijenta 0°C).

Zadatak 3:

Za BLDC motor parametara: $R_{th}=22,3K/W$, $C_{th}=35,25J/K$, $\theta_{max}=130$ °C, odrediti maksimalno vreme rada sa stujom od 0,5A. Temperatura ambijenta je 35 °C, a statorska otpornost motora iznosi $R=2,15\Omega$.